

ΘΥΜΗΣΕΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΜΕΝΗΣ ΠΑΤΡΙΚΗΣ ΓΗΣ

«Η ΤΖΙΥΡΚΑ ΤΟΥ»

Της ΕΥΝΙΚΗΣ

Κυθρέα, αξέχαστο, αγαπημένο χωριό του Πατέρα μου. Αυτό που ποτέ στα 84 χρόνια που έζησε δεν άφησε μέρα που να μην τόχει κρυμμένο στη σκέψη του. Το χωριό του που έζησε μέρες πικρές και ολόσκονες μέσα στα μικρά, στα τρυφερά του χρόνια. Ήξη χρόνων παιδί όταν έχασε τη χρυσή του Μητέρα. Και στα οκτώ του μονάχα χρόνια «πεντάρφανο», Θειούδες και θειάδες, Παπούς και Γιαγιά δεν μπορούσαν να γιατρέψουν τον πόνο του. Από τα πολύ μικρά χρόνια του έφυγεν από το χωριό για να μάθει γράμματα στο νυκτερινό σχολείο της χώρας.

Σαν μεγάλωσα και θυμούμαι, ο Πατέρας μου δεν πήγαινε στο χωριό του. Ο θαρύς και βαθύς πόνος που φυτεύτηκε στην τρυφερή και ευαίσθητη ψυχή του δεν γιατρεύτηκε ποτέ, ούτε ακόμη και όταν στο σπίτι του φώλιαζαν χαρούμενα τα εννιά παιδιά του. Ποτέ δεν θυμούμαι τον Πατέρα μου να προφέρει λέξεις κακίας ή ταπεινώσης, θαρίες λέξεις κατάρας για κανένα, απολύτως κανένα. Μόνο λόγια αγάπης για όλους. Αγάπης θερμής για το χωριό του, για τους συγγενείς του. «Έτσι με έμαθε η Μάννα μου» έλεγε και τα μάτια του πάντα ως το τέλος του, γέμιζαν δάκρυα.

Στο χωριό του, στη Τζιυρκά του, πάντα αναφερόταν πολύ σαν ήταν άρρωστος και πυρετωμένος. Νοσταλγούσε τότε τα ληοχώραφα και τα ποταμάκια της, τ' αδέρφια, τους θειούς, τα ξαδέλφια του.

Από πολύ μικρή πήγαινα στα φιλόξενα σπίτια του θείου και της θειάς μου. Τη φορά που θυμούμαι καλά ήταν σε κάποιο συγγενικό μας γάμο. Την Τρίτη ή την Τέταρτη μέρα του γάμου φόρτωσαν από το σπίτι της θειάς μου σαν «κανίστη» δυο πολύ μεγάλα κοφίνια «συρίζες». Έβαλαν σ' αυτά τόσο πολύ κρέας, κοτόπουλλα, τρόφιμα μέχρις κανέλλες και αρτύματα που σαν τα σκέφτομαι και τα υπολογίζω τώρα, νομίζω θ' αρκούσαν για διακόσιους ανθρώπους στις πρώτες μέρες της προσφυγιάς τους.

Πλούσιο, γόνιμο, ευλογημένο το έδαφος καρποφόρο, γινόταν παράδεισος με τα πολλά, τα μικρά ποταμάκια που εδώ και κει τάβλεπες να τρέχουν ξεκινημένα απ' τον περίφημο Κεφαλόδρυσο.

Μα δεν ήταν μόνο τα ευλογημένα νερά. Ήταν και τα εργατικά και ακούραστα χέρια των χωριανών. Θυμούμαι την θειά μου πόσο ευκίνητη και αεικίνητη ήταν. Δεν παραπονιόταν ποτέ της για κούραση κι ας πηγαινοερχόταν από το χάραμα ως την νύκτα στα χωράφια και στα περβόλια. «Πότε» διερωτόμουν: «πότε πρόφτασαν και πότισαν τα ζώα, ξεφόρτωσαν και καθάρισαν τα κάρα; πότε καθάρισαν, τα φασόλια, τες μπάμιες, τα λουβιά; Πότε έλιωσαν τις τομάτες για να κάμουν τη «σάρτζα».

Κάποια μέρα, θυμούμαι, πήγα επίσκεψη σε συγγενείς στο Τραχώνι. Κουράστηκα. Δώδεκα-δεκατριών χρόνων τότε δεν τόλμησα ούτε να πω πως τόσοσ δρόμος μού έκοψε τα πόδια. Ντράπηκα...! Θειούδες, παιδιά, γειτόνοι ήσαν πάντα στο πόδι, ακούραστοι.

Οι γυναίκες του χρυσοχέρες. Στην βούφα για τα «ιχράμια» τα «κουκκουλάρικα». Και πόσα, πόσα «πανιά». Πόσες ατέλειωτες ώρες δουλειάς με το τραγούδι και το αστείο τους. Και το βράδυ, στο φως του φεγγαριού ή της λάμπας, κάθε νύκτα και σ' ένα σπίτι. Ήξω στο καλντερίμι, στον δρόμο μαζεμένες γειτόνισσες, φίλες για να κόψουν μαστορικά τον φιδέ ή τον τραχανά. Και για να κάμουν χαλλούμια κάθε μέρα μάζευαν το γάλα με την σειρά σ' ένα σπίτι. Για να μην πάει χαμένο ούτε δράμι το γάλα.

Στα κεντήματα ήσαν όλες τεχνίτρες. Καλλιτεχνήματα οι «πιπίλλες» οι «κροσιέδες» όλα τα εργόχειρα τους. Της κάθε μιας, λες και ήτανε και πιο τέλειο από της άλλης.

Την Κυριακή ή το Δεκαπενταύγουστο άτυχοι όλοι εκείνοι που είχαν σειρά για «νερό». Στην ώρα τους όλοι, μικροί και μεγάλοι, κι ας ήταν νύκτα, μεσάνυχτα, χαράματα ή στο ανυπόφορο λιοπύρι της Αυγουσιάτικης μέρας. Με την τσάππα και το φυτάρι να «κόψουν» το νερό στο χωράφι, να ποτίσουν. Να μη χαθεί ούτε λεπτό το νερό, ούτε δράμι να πάει χαμένο.

Στην ενορία του θείου και της θειάς μου, στον Άγιο Αντρόνικο, μού άρεσαν πολύ οι κοπέλλες. Σεμνές όλες και εργατικές, στολίζονταν για την εκκλησιά τους. Ακριβά και καλοραμμένα φορέματα, δακτυλίδια και βραχιό-

λια και καδένες χρυσές. Σαν νάνοιωθαν ανταμοιβή της βδομαδιατικής δουλειάς τους την επίσκεψη της Κυριακής. Και... μάθαιναν για όλα τα προξενιά. Προτού καλά-καλά το μάθει η προτεινόμενη νύμφη τόξευρε και το συζητούσε το χωριό. «Τι χωράφι και πόσο νερό, πόσες εληές και πόσες λίρες» θα δώσει ο Πατέρας στην κόρη; Μάνθαιναν ακόμη με λεπτομέρειες και τις απαιτήσεις του γαμπρού και τις αντιπροτάσεις του πενθερού.

Αυτά όλα για μένα ήταν μια πτυχή της ζωής άγνωστη και κάπως παράξενη. Γιατί στο δικό μου, το πατρικό σπίτι, τέτοιες κουβέντες δεν άκουα. Τάβρισκα όμως νάχουν τη χάρη τους τα πιο κοινά μυστικά, που κυκλοφορούσαν με την άνεση σ' όλα τα σπίτια.

Κάθε μέρα σχεδόν, εμάς τα ξένα παιδιά και τη Μητέρα μου, όταν τύγχανε νάναι κι αυτή στο χωριό, μας καλούσαν και σε κάποιο συγγενικό μας σπίτι. Πόσα δεύτερα ξάδελφα είχαμε!! Μεγάλη η οικογένεια του Παππού, μεγάλη και της Γιαγιάς.

Κι ο Κωνστάντινος κι η Καλλιόπη (παπούς και γιαγιά) είχαν αδελφια πολλά. Κι όλοι μας αγαπούσαν, σαν νάδιναν προσοχή και αγάπη στ' αγαπημένα αδελφια και ανήψια τους, (σ' αυτούς που τους έφυγαν τόσο ωρίς). Κι η αγάπη τους στρεφόταν σε μας. Μα και μεις πόσο τους αγαπούσαμε, όλους τους συγγενείς μας.

Χαρά μας μεγάλη ήταν πάντα σαν θάχαμε σειρά και θάτρεχε στην γειτονιά το νερό. Μέσα στην ησυχία της νύκτας ακούονταν μεσούρανα τα ξεφωνητά μας που σχεδόν πάντα τα συνόδευαν με τα γαυγίσματα τους οι σκύλλοι. Βουτούσαμε στο ποτάμι ξυπόλυτοι για να βρούμε «καούρους». Κι αν τύχαινε κάποιος της παρέας να πιάσει κανένα γινόταν σωστό πανηγύρι. Μια φορά ο ξάδελφος μου ο Μίκης μου έδωσε τον «κάουρο» που με χίλιους δυο κόπους κατάφερε να τσακώσει. μα ξέφυγεν από τα αδέξια χέρια μου. Και του Μίκη του ξέφυγαν φωνές... μεγάλες, φωνάρες πολλές. Παιδικές, αγνές, αθώς φωνές.

Κοντά στο σπίτι των γονιών του Μίκη, της Ευδοκούλλας... κοντά του θείου μου έτρεχε σχεδόν κάθε μέρα ψηλά στο χωράφι ένα μικρό ποταμάκι. Από το ψήλωμα, στο κατακύλισμα του, σχηματιζόταν σαν μια μινιατούρα ο «καταρράκτης μου». Σωστή ευτυχία για μένα που πήγαινα τα καφερά μεσημέρια για να δροσίω το πρόσωπο, τα χέρια, τα πόδια μου.

Στο φύσημα του δειλινού αέρα πόση ομορφιά είχαν τα κλαδιά των εληών. Και τα ληοχώ-

ραφα, λες και ασήμωναν με την πυκνή φυλλωσιά τους τον καθαρό, γαλανό ουρανό.

Ωραίο και αξέχαστο και πολυαγαπημένο το χωριό του λατρεμένου Πατέρα μου. Η Τζιυρκά του. Σ' αυτή που έζησε τα πένθιμα και πονεμένα παιδικά του χρόνια. Περηφάνεια σαν η γυναίκα του και τα παιδιά του στρέφονταν πίσω, κοντά του με τις όμορφες αναμνήσεις τους. Για τους συγγενείς, για το χωριό του.

Ποτέ δεν θυμούμαι νάταν αυτό το χωριό του Πατέρα μου τόσο έντονα μέσα στη σκέψη μου. Ο δεσμός μου μαζί του, με τους συγγενείς μου που σκόρπισαν και γω δεν ξεύρω που, γίνηκε τώρα πιο δυνατός και στενός. Όπως ακριβώς το ίδιο που συνέβει σαν έχασα για πάντα πια τον Πατέρα μου.

Όσο ζούσε την αγάπη μας ίσως τη νόμιζα ξέβαθη.

Χρειάστηκε ο χαμός για να δείξει πόσο πολύ υπήρξα δεμένη μαζί του. Τους συγγενείς του δεν τους σκεφτόμουν σαν ένωθα που ζούσαν ευτυχισμένοι στα σπίτια τους. Κι ως πήγαινα στη Χρυσίδα να επισκεφτώ τον Γέρο-Δήμαρχο, τον Γιατρό Γεώργιο Κυριακού που υπήρξε φίλος, κουμπάρος και πρώτος ξάδελφος του Πατέρα μου. Ήταν ακόμη και το Τατάς μου. Ταλιαδώρος Κυριακού μέχρι σχεδόν τα σαράντα του χρόνια ξυλογλύπτης φτασμένος, αποφάσισε να γίνει γιατρός. Κι άφησε τις πιο καλές εντυπώσεις στους συμφοιτητές και τους καθηγητές του για τη θέληση, την μάθηση, την υπομονή του.

Στον Κεφαλόβρυσο πήγαμε μια μόνο βδομάδα πριν από το πραξικόπημα.

Στην Χαλεύκα είμαστε τακτικοί επισκέφτες. Έμοιαζε σαν στολισμένη αφέντισσα στους πρόποδες του Πενταδάκτυλου. Ήταν η δροσερή και γλυκιά δέσποινα της Κυθρέας.

Γιατί νάναι τώρα δεμένο μαζί μου τ' αξέχαστο χωριό του Πατέρα μου; Νάναι το χυμένο αίμα του Παύλου, του αγαπημένου ξαδέλφου μου; Νάναι τα νεκρά και τ' αγνοούμενο παιδί της Χρυστάλλας και της Κατίας; Νάναι οι πολλοί του νεκροί και τόσοι αγνοούμενοι; Νάναι οι φόβοι και οι βιασμοί που υπόφεραν οι κάτοικοι της; Νάναι τ' ακάθαρτα, τα βέβηλα χέρια που άγγισαν αγνά παρθενικά κορμιά; Νάναι ο βαρύς χνάτος του κατακτητή; Νάναι η σημερινή δυστυχία του που μ' αλυσοδένει τόσο μαζί του;

ΕΥΝΙΚΗ

Φιλελεύθερος, 17 Ιούλη 1983